

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ
на ас. Николай Светославов Недев, доктор
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност
„Доцент“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.4. Обществено здраве

Представените научни трудове са общо 19 броя, групирани в две части:

I. Включени в справка по образец, доказваща изпълнение на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“, съгласно ЗРАСРБ от 2018 г.

Критерий А

ПОКАЗАТЕЛ 1. Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ – 1 брой;

Критерий В

ПОКАЗАТЕЛ 3. Публикуван хабилитационен труд – монография – 1 брой;

Критерий Г

ПОКАЗАТЕЛ 7. Публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 1 брой;

ПОКАЗАТЕЛ 8. Публикации в списания с научно рецензиране, нереперирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 12 броя.

II. Извън участващите в доказателствения материал за покриване на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“

А) Публикации, свързани с дисертационния труд за ОНС „доктор“ – 4 броя;

Представените научни трудове са общо 19 броя, групирани в две части:

I. Включени в справка по образец, доказваща изпълнение на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“, съгласно ЗРАСРБ от 2018 г.

Критерий А

ПОКАЗАТЕЛ 1. Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ – 1 брой;

А/1_1 Недев Н. „Рехабилитационни грижи и качество на живот при пациенти преживели мозъчен инсулт“. Медицински университет-Варна; 2018.

Критерий В

ПОКАЗАТЕЛ 3. Публикуван хабилитационен труд – монография – 1 брой;

В/3_1 Недев Н. „Респираторно здраве – предизвикателство за съвременната кинезитератия“, изд. Медицински университет-Варна 2020.

РЕЗЮМЕ

Монографичният труд, посветен на респираторното здраве е тема, с която се занимават не само професионалисти, свързани с медицинските и здравни специалности, но и икономисти, социолози и др. Белодробните заболявания са едни от най-често срещаните в световен мащаб и са едни от най-сериозните медицински състояния.

След кратък исторически преглед в монографията са разгледани основните принципи на дихателната терапия и белодробната рехабилитация. Описани са и основните форми на лечение на белодробните заболявания – фармакологични и нефармакологични.

Отделено е значително място на ролята на кинезитерапията в комплексните грижи за пациентите с респираторни заболявания. Обоснована е потребността от развиване на мултидисциплинарни рехабилитационни екипи, осигуряващи интегрирани грижи за пациентите със заболявания на дихателната система, което дава по-добър шанс за разрешаване на голяма част от здравните им проблеми и подобряване на качеството им на живот. Акцентът е поставен върху целите, задачите, средствата и методите на кинезитерапията при респираторните заболявания. Описани са подробно дихателните упражнения, подобряващи дихателните функции и благоприятно повлияващи болестния процес, включително упражнения и дренажни пози за облекчаване на дишането и отхрачването. Специално място е отделено на средствата на кинезитерапията и физикалната терапия при хронична дихателна недостатъчност и хроничната обструктивна белодробна болест (ХОББ), приложими според формата, стадия и физическия толеранс при заболяването. Описани са основните цели и задачите на физикалната терапия и рехабилитацията. Отделено е място за преформираниите и естествените физикални фактори, както и за указанията за прилагането им. Описани са ефектите от прилагането на физикални фактори и средства на кинезитерапията и благоприятните промени свързани с повишаване

на толеранса към физическо натоварване при болни с ХОББ от всички стадии с разнообразни съпътстващи заболявания.

Дейността на физиотерапевта е с пряк фокус върху възстановяване на функционалната активност на пациента чрез методите и средствата на физиотерапията, като допълнение на основното лечение и респективно, с принос към подобряване на качеството на живот посредством двигателно обучение. Съществено важно се явява ранното включване на физиотерапията в предоставяне на необходимите грижи с оглед навременно осигуряване на още една възможност, която да подкрепи бързото възстановяване на пациента и да снижи риска от усложнения и инвалидизиране.

Физиотерапията (Кинезитерапията) в общественото здраве е с доказана ефективност, но остават редица нерешени въпроси, които очакват своя отговор. Налице са известни ограничения в самостоятелното упражняване на професията физиотерапевт. Намирането на решения за по независимо прилагане на професията ще разшири реализацията на професионалистите и ще увеличи възможностите за достъп до рехабилитационни грижи. Осигуряването на повече възможности за достъпни медицински и здравни грижи на по-голяма част от нуждаещите се ще повиши ефективността на здравните модели гарантирайки ръст в подобряване на качеството на живот.

ABSTRACT

This monograph, dedicated to respiratory health, is a topic that is addressed not only by professionals, related to medical and health professions, but also by economists, sociologists and more. Pulmonary diseases are one of the most common worldwide and are one of the most serious medical conditions.

After a brief historical review, the basic principles of respiratory therapy and pulmonary rehabilitation are discussed in the monograph. The main forms of treatment of pulmonary diseases - pharmacological and non-pharmacological - are also described.

The role of kinesitherapy in the complex care of patients with respiratory diseases is highlighted. The need to develop multidisciplinary rehabilitation teams providing integrated care for patients with respiratory diseases is justified, which gives them a better chance of solving many of their health problems and improving their quality of life. The emphasis is on the goals, objectives, means and methods of kinesitherapy for respiratory diseases. Breathing exercises that improve respiratory function and have a beneficial effect on the disease process are described in detail, including exercises and drainage postures to facilitate breathing and expectoration. Special attention is paid to the means of kinesitherapy and physical therapy in chronic respiratory failure and chronic obstructive pulmonary disease (COPD), applicable according to the form, stage and physical tolerance of the disease. The main goals and tasks of physical therapy and rehabilitation are described. There is room for preformed and natural physical factors, as well as instructions for their application. The effects of the application of physical factors and the means of kinesitherapy and the favorable changes associated with the increase of exercise tolerance in patients with COPD from all stages with various concomitant diseases are described.

The physiotherapist's activity has a direct focus on restoring the patient's functional activity through the methods and means of physiotherapy, in addition to basic treatment and, respectively, with a contribution to improving the quality of life through motor training. Early involvement of physiotherapy in the provision of the necessary care is essential in order to provide another opportunity in a timely manner to support the rapid recovery of the patient and reduce the risk of complications and disability.

Physiotherapy (kinesitherapy) in public health has proven to be effective, but a number of unresolved questions remain to be answered. There are some limitations to the physical exercise of the profession of physiotherapist. Finding solutions for the independent application of the profession will broaden the realization of professionals and increase the opportunities for access to rehabilitation care. Providing more opportunities for affordable health and medical care to the majority of those in need will increase the effectiveness of health models, guaranteeing growth in the improvement the quality of life.

Критерий Г

ПОКАЗАТЕЛ 7. Публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 1 брой;

1. Milev M., E. Georgieva, N. Ermenlieva, T. Todorova, D. Tsankova, **N. Nedev**, Satisfaction of marketing communications in the activities of the dental laboratory, Journal of IMAB - Annual Proceeding (Scientific Papers), 2017, Apr-Jun;23(2), 1595-1597.

РЕЗЮМЕ

Предназначение: Анализ на отношението на денталните лекари, зъботехниците, пациентите и студентите по дентални технологии, относно маркетинговата комуникация в работата на зъботехническите лаборатории.

Материал и методи: Основното проучване е проведено на територията на Североизточна България, като се използват директни анонимни хартиени въпросници в периода април - юли 2015 г. Общо 700 са анкетирани и разпределени в четири групи (дентални лекари, зъботехници, студенти по дентални технологии и пациенти на дентални лаборатории).

Заключение: Интегрираните комуникации могат успешно да постигнат целите на дадена комуникационна кампания чрез добре координирано използване на различните видове инструменти на ИМС: реклама, връзки с обществеността (PR), лични продажби, насърчаване на продажбите и други. Желаната синергия се постига, когато всички инструменти на ИМС са синхронизирани и взаимно подобрени.

Ключови думи: маркетингови комуникации, зъботехнически лаборатории, зъботехник

ABSTRACT

Purpose: Analysis of the attitude of dental physicians, dental technicians, patients and students of dental technology, about the marketing communication in the work of dental technical laboratories.

Material and Methods: The main study was conducted on the territory of Northeastern Bulgaria, using direct anonymous paper questionnaires in the period between April and July 2015. A total of 700 respondents were interviewed, distributed into four groups (dental physicians, dental technicians, students of dental technology and patients of dental laboratories).

Conclusion: The integrated communications may successfully achieve the goals of a given communication campaign by a well-coordinated utilization of the different kinds of IMC instruments: advertising, public relations (PR), personal sales, sales promotions and others. The desired synergy is attained when all the IMC instruments are synchronized and mutually enhanced.

Keywords: marketing communications, dental laboratories, dental technician

ПОКАЗАТЕЛ 8. Публикации в списания с научно рецензиране, нереферирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 12 броя.

1. Варнева М.А., **Н. Недев**, В. Великова, Иновативен подход в обучението по ортодонтия на студентите от специалност „зъботехник“ на медицински университет-Варна, Международная научно-техническая конференция „Наука, Техника, Инновации 2014“, Иновационные технологии в науке и образовании, Сборник статей, ISBN 978-5903513-96-3, Брянск, 2014, 365 – 367.

РЕЗЮМЕ

Иновативните подходи в преподаването засилват интереса на студентите и търсенето на допълнителна информация. Цел на настоящата статия е да се проучат взаимодействията, в които са въввлечени студентите от специалност „Зъботехник“ в процеса на обучение и ролята, която заема иновативния подход в теоретичното обучение по Ортодонтия.

Ключови думи: иновативен подход, обучение по ортодонтия, „Зъботехник“, проучване

ABSTRACT

Innovative approaches in teaching enhance student interest and demand for additional information. The purpose of this article's to explore the interactions in which they engaged students in "Dental technician" in the learning process and the role that takes innovative approach to theoretical training in orthodontics.

Keywords: innovative approach, training in Orthodontics, "Dental technician", research

2. **Недев Н.С.**, М. Варнева, В. Великова, Иновативни възможности за обучение на студентите от медицински университет-Варна, Международная научно-техническая конференция „Наука, Техника, Инновации 2014“, Иновационные технологии в науке и образовании, Сборник статей, ISBN 978-5903513-96-3, Брянск, 2014, 398 – 398.

РЕЗЮМЕ

В Медицински университет-Варна се използват иновативни методи, които дават възможност за индивидуално определяне на времето и темповете за обучение и достъпност. Проектът за развитие на електронни форми на обучение е част от общата стратегия за развитието на Медицинския университет-Варна. В основата на тази стратегия е цялостната модернизация и оптимизация на всички сфери от образователно- учебния процес и административните структури, с които се цели постигането на безкомпромисно качество на образованието и обучението.

Ключови думи: обучение, иновации, възможности, средства, AccessMedicine, Blackboard

ABSTRACT

Medical University of Varna using innovative methods that allow for individual timing and pace of learning and accessibility. The project for the development of electronic forms of training is part of the overall strategy for the development of the Medical University of Varna. The basis of this strategy is the overall modernization and optimization of all aspects of educational teaching and administrative structures, which aims to achieve uncompromising quality of education and training.

Keywords: training, innovations, capabilities, assets, AccessMedicine, Blackboard

3. Събев Я., А. Атанасова, **Н. Недев**, Вендузотерапията като алтернативен метод в комплексната рехабилитация при пациент с шийна остеохондроза - представяне на случай, Варненски медицински форум, т.4. 2015, 146-150.

РЕЗЮМЕ

Актуалността и медико-социалното значение на остеохондрозата са важни поради настъпващите невродистрофични и съдови разстройства, които могат да доведат до разнообразна симптоматика. След преодоляването на острия етап и съпровождащите го силни болки физиотерапията може да се включи с пълния си капацитет от средства за премахване на възпалението, остатъчните болка и спазъм в мускулите, регулиране на кръвообращението към мозъка и постигането на дълготраен функционално-лечебен ефект. В процеса на рехабилитация успешно могат да бъдат включени вендузите в комбинация с масаж и лечебна физкултура. Лечебното действие на вендузите се дължи на възникващата под въздействието на вакуума хиперемия и дразненето на кожните рецептори. По този начин се подобрява кръвообращението, намалява се спазъмът на мускулите, премахва се отокът и възпалението на нервните коренчета, подобрява се кожното дишане и много други положителни ефекти. Поради разнообразните положителни ефекти на вендузотерапията сметохме, че успешно можем да я приложим в нашия експеримент.

Целта на настоящия доклад е да се представи случай от практиката, в който е използвана вендузотерапията като алтернативен метод в комплексната рехабилитация при пациент с шийна остеохондроза. Пациентът е жена на възраст 56 г. с продължителност на заболяването повече от 5 години, с често главоболие, изтръпване на горни крайници, болка и ограничен обем на движение. Резултатите от проведената терапия показват значително подобрение на състоянието.

Ключови думи: остеохондроза, вендузотерапия, рехабилитация

ABSTRACT

The actuality and medico-social significance of osteochondrosis are important because of the upcoming neurodystrophic and vascular disorders that can lead to various symptoms. After overcoming the acute stage and its accompanying severe pain, physiotherapy can be used in full capacity to remove inflammation, residual pain and spasm in the muscles, regulation of blood circulation to the brain and achieve lasting functional and healing effect. In the process of rehabilitation there can be successfully included cups, combined with a massage and a therapeutic exercise. The therapeutic effect of the cups is due to the occurring under the influence of vacuum hyperemia and irritation of the skin receptors. Thus, improved blood circulation, reducing muscle spasms, deletes the swelling and inflammation of the nerve root, improves skin respiration and has many other positive effects. Due to the various positive effects of the cupping therapy we have determined that we can successfully apply it in our experiment. The purpose of this report is to present the case study, which has used cupping therapy as an alternative method in the complex rehabilitation in a patient with cervical osteochondrosis. The patient was a woman aged 56 with a disease duration of more than five years, with frequent headaches, numbness of the upper limbs, pain and limited range of motion. The results of the therapy showed a significant improvement of the condition.

Keywords: osteochondrosis, cupping therapy, rehabilitation

4. **Недев Н., Н. Негрев,** Изследване на нагласите за продължителна рехабилитация при пациенти, преживели мозъчен инсулт, Варненски медицински форум, т.4, 2015, 150-153.

РЕЗЮМЕ

Съвременните методи за рехабилитация след мозъчен инсулт се представят с широк спектър от средства и методики за двигателна терапия, които научно са доказали своята ефективност като основни компоненти на неврологичната рехабилитация. Редица проучвания показват, че методите за рехабилитация, които се фокусират върху обучението на пациента, могат да постигнат значими резултати в подобряването на моторните функции и способности както в острата, така и в хроничната фаза на инсулта. В този смисъл ранното започване на рехабилитацията и нейната непрекъснатост и системност в клинични, амбулаторни и домашни условия са от особено важно значение за прогнозиране на изхода от нея. Процесът на рехабилитиране при пациентите, преживели мозъчен инсулт, е сложен и продължителен и е нужно да започва непосредствено след началото на инцидента. Той цели да подобри качеството на живот на тези пациенти, възстановявайки в максимална степен нарушената двигателна функция, така че болният да бъде в състояние да се придвижва сам или с помощно средство и да се самообслужва. От друга страна успехът на рехабилитацията зависи не само от компетентността на рехабилитационния екип, но и от активното участие на болния и неговите близки. Необходимо е процедурите да се провеждат системно и продължително във времето, за да се постигнат търсените резултати. Целта на настоящия доклад е да се изследват нагласите за продължителна рехабилитация при пациенти, преживели мозъчен инсулт. Изследвани са 414 лица с мозъчен инсулт, които са попълнили анонимна анкета. Резултатите показват, че времето, за което са провели рехабилитационните процедури, е недостатъчно и продължителността под 7 дни води до недоволство. Над % от анкетираните препоръчват продължителността на възстановителните процедури да бъде между 20 и 30 дни годишно (76,20 %). **Ключови думи:** рехабилитация, продължителност, мозъчен инсулт

ABSTRACT

Modern methods of rehabilitation after a stroke are presented with a wide range of tools and methodologies for movement therapy, which are scientifically proven effective as essential components of neurological rehabilitation. A number of studies have shown that the methods of rehabilitation, which focus on the training of the patient can achieve significant results in the improvement of motor functions and capabilities, both in the acute and in the chronic phase of stroke. In this sense, early initiation of rehabilitation and its continuity and consistency of clinical, ambulatory and home conditions are especially important for predicting the outcome of it. The process of rehabilitation in patients who have experienced stroke is complex and lengthy and need to begin immediately after the incident. It aims to improve the quality of life of these patients, restoring the utmost impaired motor function, so that the patient be able to move alone or with aid and self-service. On the other hand the success of rehabilitation depends not only on the competence of the rehabilitation team, but also the active participation of the patient and his relatives. The procedures to be carried out systematically and continuously over time to achieve the desired results. The purpose of this report is to examine the attitudes of continuous rehabilitation of patients who have experienced stroke. There were studied 414 individuals with stroke who have completed an anonymous questionnaire. The results show that the time for which the rehabilitation procedures were conducted are insufficient and a duration of under 7 days leads to discontent. Over % of the respondents recommended the duration of the re-storative procedures to be between 20 and 30 days/year (76.20%).

Keywords: rehabilitation, duration, stroke

5. **Недев Н.,** П. Манчева, Н. Негрев, Оценка на удовлетвореността от проведената рехабилитация на пациенти, преживели мозъчен инсулт, Варненски медицински форум, т.4, 2015, 153-157.

РЕЗЮМЕ

Мозъчните инсулти представляват 55-85% от мозъчно-съдовите заболявания. Немалка част от пациентите, преживели мозъчен инсулт, са с различна степен на инвалидизация, като приблизително 10% са с тежка степен на инвалидизация и се нуждаят от допълнителни грижи. При преживелите инсулт пациенти процентът на инвалидност достига 50-75% в зависимост от вида, локализацията, тежестта и размера на заболяването, а също и от проведеното лечение и индивидуалните особености на всеки отделен болен за възстановяване. Във времето организирането и предоставянето на грижи при пациенти, преживели инсулт, преминава през различни форми. С развитието на физикалната медицина (трудова терапия) и физикалната терапия се развиват и методите за лечение и рехабилитация за пациентите, преживели мозъчен инсулт. В тази посока оценката за влиянието и организацията на рехабилитацията върху възстановяването на пациентите е значително затруднена поради настъпващите промени в организацията на рехабилитационните процедури. Резултатите от изследването на Агенцията по здравна политика и научни изследвания (АНСР, 1995) показват, че има значителен брой доказателства, предимно в страните от Западна Европа, че се постигат по-добри клинични резултати, когато пациенти с остър инсулт се лекуват в обстановка, която осигурява координирани мултидисциплинарни услуги. Висококвалифицираният персонал, добрата организация и ранното прилагане на рехабилитационна програма също са важни компоненти за гарантирането на по-добри резултати в процеса на възстановяване. **Целта на настоящото проучване** е да се оцени удовлетвореността от проведената рехабилитация на пациенти, преживели мозъчен инсулт. Анкетирани са 414 лица с мозъчен инсулт. Резултатите показват, че лицата, при които продължителността на рехабилитацията е до 7 дни, са неудовлетворени, докато удовлетвореност носи рехабилитация с продължителност над 10 дни. По-голямата част от пациентите предпочитат да комбинират болничната с извънболнична рехабилитация, което е свързано основно с удължаване на нейната продължителност.

Ключови думи: мозъчен инсулт, удовлетвореност, рехабилитация

ABSTRACT

Strokes represent 55-85% of the cerebrovascular diseases. A large proportion of patients have survived a stroke with varying degrees of disability, and approximately 10% have a severe disability and are in need of extra care. In patients surviving a stroke the rate of disability reaches 50-75% - depending on the type, location, severity and extent of the disease, the type of the treatment performed and the individual characteristics of each patient's recovery. In time, the organization and delivery of care to the patients who have suffered a stroke passes through different forms. With the development of physical medicine (occupational therapy) and physical therapy there have been developed methods of treatment and rehabilitation for patients who have suffered from a stroke. In this direction, the impact assessment and the organization of rehabilitation of the recovery of patients is significantly hampered due to the ongoing changes in the organization of rehabilitation procedures. The results of the survey of the Agency for Health Policy and Scientific Research (АНСР, 1995) show that there is considerable evidence, mostly in Western Europe, that they achieve better clinical outcomes when patients with acute stroke are treated in an environment that provides coordinated multidisciplinary services. Highly skilled staff, good organization and early implementation of the rehabilitation program are also important components for ensuring better results in the recovery process. **The purpose of this study** was to evaluate satisfaction from the rehabilitation of patients who have suffered a stroke. Respondents were 414 individuals with a stroke. The results show that those in which the duration of rehabilitation is up to 7 days have been unsatisfied, while satisfied are those with a rehabilitation of more than 10 days. The majority of patients prefer to combine a hospital with an outpatient rehabilitation, which is primarily related to the extension of its length.

Keywords: stroke, satisfaction, rehabilitation

6. Ненова Г., С. Филкова, **Н. Недев**, Кинезитерапевтичният поглед в мениджмънта на лумбалгията, Варненски медицински форум, т.5, 2016, приложение 3, 162-165.

РЕЗЮМЕ

Болката в кръста е често срещан проблем в кинезитерапевтичната практика. Процентът на засегнатите от нея, достига до 80%. Медико-социалната значимост на темата се обуславя от факта, че тези кризи се срещат предимно при пациенти в работоспособна възраст. Временната неработоспособност и инвалидизация по причина непроведена или ненавременна рехабилитация, причиняват огромни загуби за икономиката и за здравните и осигурителните системи. Изборът на ефективен подход при всеки пациент с лумбалгия представлява сериозно предизвикателство в ежедневно работата на здравните специалисти. Целта на настоящото изследване е да представи кинезитерапевтичния поглед в мениджмънта на болката в кръста. Резултатите от проведеното проучване показват, че лечението чрез движение се явява основно средство в плана на интегрираните грижи при пациентите с болка в кръста, предоставяни от широк мултидисциплинарен екип от специалисти – общопрактикуващ лекар, ортопед, кинезитерапевт, неврохирург, лекар по физикална и рехабилитационна медицина и др. Изготвя се индивидуална кинезитерапевтична програма. Обучението в правилна стойка, походка и създаването на полезни двигателни навици в хроничната фаза на заболяването ще доведе до промяна на стила на живот, редуциране на рецидивите и намаляване на риска от инвалидизиране.

Ключови думи: *кинезитерапия, мениджмънт, болка в кръста, инвалидност*

ABSTRACT

Back pain is a common problem in the physiotherapy practice. The percentage of the people affected reaches 80%. The medical and social significance of the issue is determined by the fact that these crises are found mainly in the working age patients. The temporary incapacity for work and disability as a result of failed or untimed rehabilitation, cause huge losses to the economy, the healthcare and the social security systems. The choice of an effective approach by any patient with Low back pain (LBP) is a serious challenge in the daily work of the health professionals. The aim of this study is to present the physiotherapeutic look on the management of low back pain. The results of the study show that the treatment through movement is an essential instrument in the plan of the integrated care for patients with low back pain. The plan is provided by a broad multidisciplinary team of specialists - a doctor, an orthopedist, a physiotherapist, a neurosurgeon, a specialist of physical medicine and rehabilitation and others. An individual physiotherapeutic schedule is arranged. Training with the right posture, gait and creating useful motor skills in the chronic phase of the disease will lead to a change in the lifestyle, reduction of the relapses and reduction of the disability risk.

Keywords: physiotherapy, management, back pain, disability

7. Събев Я, Х. Юнаков, В. Маринов, **Н. Недев**, Мястото на кинезитерапията в комплексната рехабилитация на мускулно скелетни дисфункции, Варненски медицински форум, т.5, 2016, приложение 4, 315-318.

РЕЗЮМЕ

Мускулно-скелетните дисфункции включват всички нарушения във функцията на опорно-двигателния апарат вследствие на травматични, ревматологични, ортопедични и неврологични заболявания, а също и последиците от тях. Болестта на Шоерман-Мау е представител на тази група заболявания и се среща в предпубертета или пубертета, по-често при момичетата. Протича с увеличаване на нормалната гръдна кифоза и с намаляване или изчезване на поясната лордоза. Заболяването се развива бавно, засяга възрастта от 10 до 17 години, с продължителност 1-2 години. Болестта на Шоерман-Мау има много голямо социално и медицинско значение, тъй като поради нарушенията в растежа на гръбначния стълб тя е най-честата причина за структурните деформации на гръбначния стълб. В зависимост от локализацията и изразеността на промените, тя води до увеличена, ниско лежаща, гръдна кифоза, дорзолумбална кифоза, а при лумбална изява води до плосък гръб, което гарантира мускулно-скелетна дисфункция в различна степен. В процеса на рехабилитация особено място заема лечебната физкултура, която цели корекция на кривините и засилване на паравертебралната мускулатура.

Целта на настоящия доклад е да се представи клиничен случай, който да проследи ефекта на кинезитерапията при пациент с мускулно-скелетни дисфункции на гръбначния стълб. Пациентът е мъж на 20-годишна възраст с продължителност на заболяването 2 години, с оплаквания от чести болки в тораколумбалната област под формата на бодежи и невъзможност да заема тилен лег.

Ключови думи: Шоерман-Мау, кинезитерапия, кифоза, деформации

ABSTRACT

Muskuloskeletal dysfunction includes all disorders of the function of the musculoskeletal system as a result of traumatic, rheumatic, orthopedic and neurological diseases, and their consequences. The Scheuermann - Mau disease is a representative of this group of diseases and occurs in the prepubertal period or in puberty. It is more common in girls. It proceeds with an increase in the normal thoracic kyphosis and decrease or disappearance of lumbar lordosis. The disease develops slowly affecting individuals at an age from 10 to 17 years, lasting 1-2 years. Scheuermann's disease has a great social and medical importance due to impairing the growth of the spine. It is the most common cause for structural deformations of the spine. Depending on the location and the severity of the changes, it leads to increased, low-lying, thoracic kyphosis, dorsolumbar kyphosis. In its lumbar expression, it leads to flat back, which guarantees musculoskeletal dysfunction in varying degrees. In the process of rehabilitation, healing gymnastics occupies a particularly important place. It aims to achieve a correction of the curves and strengthening of the paravertebral musculature. The purpose of this report is to present a case from the practice, which tracks the effect of kinesitherapy in a patient with musculoskeletal dysfunctions of the spine. The patient is a 20-year-old man with a disease duration of two years, with frequent complaints of pain in the thoracolumbar region, in the form of pricking and inability to lie on his back.

Keywords: Scheuermann, kinesitherapy, kyphosis, deformations

8. Манчева П., Ненова Г., Недев Н., Крайчева Е. Ролята на рехабилитацията при хронични заболявания. Журнал на Медицински колеж – Варна. т 1, бр. 1; 30-34, 2018.

РЕЗЮМЕ

По-доброто здраве е генерална цел на всяко общество, което се стреми да я постигне с помощта на изградената национална система на здравеопазване. Съвременният свят е изправен пред нова структура на заболяемостта, в която хронично болните представляват 70% от пациентите, търсещи медицинска помощ. Рехабилитацията е една възможност, към която обществото насочва своето внимание с надежда за подобряване качеството и начина на живот на тези пациенти. Предвид това специалистите, водещи рехабилитационния процес трябва да решават ежедневно проблемите чрез определяне и изпълнение на методите и средствата при конкретния болен човек. Обемът на рехабилитационните грижи е индивидуален за всеки пациент в зависимост от неговите функционални способности, засегнати органи или системи и имат за задача да развият компенсаторни механизми, позволяващи заместването на отслабнали или загубени функции. Под влияние на системно прилагане на различни упражнения могат да се ограничат дефицитите, натрупани в резултат на хроничната болест. Подобряването на качеството на грижата за тези пациенти изисква осигуряване на работещ модел за рехабилитационни грижи в условията на болничната и извънболничната среда. Посрещането на предизвикателствата в предоставянето на комплексна и продължителна грижа за пациента изисква подготвени професионалисти, които да я осигурят. Очакваните резултати се свързват с подобряване качеството на грижи за болния човек и намаляване на финансовите разходи на здравната и на социалната системи в нашата страна.

Ключови думи: хронична болест, рехабилитация

ABSTRACT

Better health is the main goal of every society, that is aiming to achieve it with the help of the healthcare system. The modern world is facing a new structure of morbidity, in which the chronically ill are 70% of the diseased, that are looking for medical help. Rehabilitation is one of the opportunities, to which the society directs its attention with the hope of improving the quality of the patient's life. Having that in mind, the specialists, leading the rehabilitation process, must solve that kind of problem every day by defining and performing the methods and means in each individual patient. The amount of rehabilitation care is different for every patient and is based on his/her functional potential, the affected organ and has the task of developing a compensatory mechanism, allowing the replacement of weakened or lost functions. Under the impact of the systemic implementation of different exercises the deficits, accumulated as a result of chronic illness, can be restricted. The improvement of quality of care for these patients requires insurance of a working example for rehabilitation care in the conditions of hospital and non-hospital environment. The facing of challenges in the provision of complex and long-term care for the patient requires well prepared professionals, who can provide it. The expected results are related to the improvement of the quality of care for the ill person and the reduction of the financial outlays of the health and social systems of our country.

Keywords: *chronical disease, rehabilitation*

9. **Недев Н.** Дихателна физиотерапия в предоперативната миокардна реваascularизационна хирургия. Журнал на Медицински колеж - Варна, т. II, 2019, брой 1; стр. 11-14.

РЕЗЮМЕ

Сърдечно-съдовите заболявания са сред основните причини за смърт в развитите страни.

Аорто-коронарен байпас е кардиохирургичен метод за реваascularизация, при който обструкцията се заобикаля с отпрепарирана вена или артерия чрез зашиването ѝ към аортата и към участък след запушването на засегнатата артерия (като мост). Методът рядко се ползва при пациенти с остър инфаркт на миокарда - а именно при неуспешна първична перкутанна коронарна интервенция (ПКИ/РСІ) или при неподходящи за РСІ коронарни артерии. Ясна индикация за кардиохирургично лечение са случаите с настъпили механични усложнения в хода на инфаркта. Повечето от пациентите, подложени на миокардна реваascularизационна хирургия развиват следоперативна белодробна дисфункция със значимо намаляване на белодробните обеми, увреждания в дихателния механизъм, намаляване обемите на белите дробове и увеличаване на дихателната работа. Намаляването на обемите и капацитета на белите дробове може да допринесе за промени в газообмена, което води до хипоксемия и намаляване на дифузионния капацитет. Като се вземе това предвид, все повече се изисква предоставяне на физиотерапевтична грижа в предоперативния период на тази операция.

Целта на това изследване е да се направи преглед на литературата за различните техники на респираторната физиотерапия и тяхната ефективност в предоперативния период при миокардна реваascularизационна хирургия, с доказан положителен ефекта върху белодробните усложнения. Физиотерапията използва няколко техники в предоперативния период; като: стимулираща спирометрия, упражнения за дълбоко дишане, кашлица, обучение за вдишване на мускулите, по-ранни амбиции и физиотерапевтични ориентации.

Ключови думи: Физикална терапия, Реваascularизация на миокарда. Предоперативна грижа.

ABSTRACT

Cardiovascular disease is one of the leading causes of death in developed countries. Aorto-coronary bypass is a cardiac surgery method for revascularization, in which the obstruction is circumvented by a repaired vein or artery by suturing it to the aorta and to a section after obstruction of the affected artery (such as a bridge). The method is rarely used in patients with acute myocardial infarction - namely, failure of primary percutaneous coronary intervention (PCI / PCI) or non-PCI coronary artery failure. A clear indication for cardiac surgery are cases of mechanical complications during myocardial infarction. Most of the patients undergoing myocardial revascularization surgery develop post-operative pulmonary dysfunction with significant reduction in lung volumes, damage to the respiratory mechanism, decrease in lung volumes and increased respiratory function. Reduced lung volumes and capacity can contribute to changes in gas exchange, leading to hypoxemia and decreased diffusion capacity. With this in mind, it is increasingly required to provide physiotherapy care during the preoperative period of this operation.

The purpose of this study is to review the literature on the various techniques of respiratory physiotherapy and their efficacy in the preoperative period in myocardial revascularization surgery, with a positive effect on pulmonary complications.

Physiotherapy uses several techniques in the preoperative period; such as: stimulating spirometry, deep breathing exercises, coughing, muscle inhalation training, earlier ambitions and physiotherapy orientations.

Keywords: Physical therapy, Myocardial revascularization. Preoperative care.

10. **Недев Н.** Рехабилитационни грижи при хронично бъбречно заболяване. Журнал на Медицински колеж - Варна, т. II, 2019, брой 1; стр. 7-10.

РЕЗЮМЕ

Хронично бъбречното заболяване (ХБЗ) е прогресивно състояние, което може да повлияе отрицателно на мускулно-скелетната система. Предвид последиците, като ниската мускулна маса и ниската минерална плътност на костите, подходящата и навременна двигателна терапия е важна за подобряване на опорно-двигателната и бъбречна функция. Литературните данни и изследователски проучвания сочат, че двигателни упражнения, фокусирани върху възстановяване на бъбречната функция подобряват аеробния капацитет, мускулното-скелетното функциониране, функцията на сърдечно-съдовата система, локомоцията и качеството на живот на пациенти с ХБЗ. Подходящият двигателен режим включва силови тренировки и аеробно обучение за благоприятно повлияване на вторични ХБЗ усложнения. В тази връзка физиотерапевтите са подходящи членове сред интердисциплинарният екипа, предоставящ медицински и здравни услуги. Техните компетенции са напълно адекватни в лечението на съпътстващите мускулно-скелетни дисфункции при пациенти с ХБЗ. Предоставянето на възможности от законодателя за официално предписание на физически упражнения от специалист, заедно със създаване и прилагане на двигателна програма е предизвикателство за здравеопазването на Р България. Необходимо е по-голямо разбиране и интегриране в стандартния план на рехабилитационни грижи за хора с ХБЗ.

Двигателната терапия може да бъде ефективна клинична стратегия за подобряване на бъбречната функция, понижаване на риска от сърдечно-съдови заболявания при пациенти с ХБЗ.

Целта на този доклад е да се обобщи влиянието на ХБЗ върху здравето на мускулно-скелетната система и да се подчертае ролята на двигателната терапия при вторичните увреждания, дължащи се на това състояние.

Ключови думи: хронично бъбречно заболяване, рехабилитационни грижи, здравеопазване

ABSTRACT

Chronic kidney disease (CKD) is a progressive condition that can negatively affect the musculoskeletal system. Given the consequences, such as low muscle mass and low bone mineral density, appropriate and timely motor therapy is important for improving locomotor and renal function. Literary data and research studies indicate that motor exercise focused on rehabilitation of renal function improve aerobic capacity, musculoskeletal function, cardiovascular function, locomotion and quality of life of patients with CKD. A suitable motor regimen includes strength training and aerobic training to favor secondary CKD complications. In this regard, physiotherapists are good members of the interdisciplinary team providing medical and health care. Their competencies are fully accurate in the treatment of concomitant musculoskeletal dysfunctions in CKD patients.

Providing opportunities by the legislator for official prescribing of physical exercise by a specialist, together with the creation and implementation of a mobility program, is a challenge for the healthcare of the Republic of Bulgaria. Greater understanding integration is needed in the standard plan of rehabilitation care for people with CKD.

Motor therapy can be an effective clinical strategy to improve kidney function, reducing the risk of cardiovascular disease in patients with CKD.

The purpose of this report is to summarize the impact of CKD on the health of the musculoskeletal system and to highlight the role of motor therapy in secondary damage due to this condition.

Key words: chronic kidney disease, rehabilitation care, health care

11. Недев Н. Рехабилитационни грижи при пациенти с хронична обструктивна белодробна болест.

РЕЗЮМЕ

Хроничната обструктивна белодробна болест (ХОББ) е често срещана, предотвратима и лечима болест, характеризираща се с персистиращи респираторни симптоми и обструкция на дихателните пътища и/или алвеоларни увреждания, обичайно причинени от значима експозиция на вредни частици или газове. Най-честите респираторни симптоми са задух, кашлица и/или експекторация. (GOLD 2019) Пациентите подценяват тези симптоми. Болестта е водеща причина за смъртност. Тя засяга около 329 милиона души в цял свят. Тези данни показват увеличение от 65% от 1990 г. насам. През 2013 г. болестта бележи повишаване с 2 900 000 смъртни случая, спрямо 2 400 000 през 1990 г. Броят на леталните случаи се предвижда да продължи да нараства, поради по-изразеното излагане на рисковите фактори, от който най-вече тютюнопушенето. Прогнозите сочат, че до 2020 г. тази негативна тенденция ще се задълбочи. Според различни оценки 4 – 6% от населението над 40-годишна възраст в Европа страда от ХОББ, като честотата на заболяването нараства с възрастта. Специалистите смятат, че честотата на ХОББ у нас е значително над средната за Европа и обхваща (10% 14%) от населението над 40-годишна възраст. Причината за това е именно масовото разпространение на тютюнопушенето в България. Дейности от ежедневието, като изкачване на стълби или наклон, се превръщат в ежедневна битка за живеещи с ХОББ. Повечето хора не прекарват времето си, мислейки за своето дишане, но ежедневието на други е изпълнено с това. ХОББ е тежко заболяване, но са известни стъпки, с които да се избегне влошаване на състоянието. Тези тревожни данни са силен аргумент за необходимостта да се направи повече за хората с ХОББ, за по добро качество на живот и оптимизиране на физическата активност.

Цел на изследването е да се направи преглед на литературата за ползата от респираторна физиотерапия.

Ключови думи: ХОББ, Физиотерапия.

ABSTRACT

Chronic obstructive pulmonary disease (COPD) is a common, preventable and treatable disease characterized by persistent respiratory symptoms and airway obstruction and / or alveolar damage, usually caused by significant exposure to harmful particles or gas. The most common respiratory symptoms are shortness of breath, cough and / or expectoration. (GOLD 2019) Patients underestimate these symptoms. Illness is the leading cause of mortality. It affects around 329 million people worldwide. These figures show an increase of 65% since 1990. In 2013, the disease increased by 2,900,000 deaths, up from 2,400,000 in 1990. The number of deaths is expected to continue increasing, due to more pronounced exposure to risk factors, most of which is smoking. Prognosis indicate that by 2020 this negative trend will deepen. According to various estimates, 4-6% of the population over 40 in Europe suffer from COPD, with the incidence of the disease increasing with age. Experts believe that the incidence of COPD in Bulgaria is well above the European average and covers (10% 14%) of the population over 40 years of age. The reason for this is the widespread prevalence of smoking in Bulgaria.

Daily activities, such as climbing stairs or walking on a slope, become a daily battle for those living with COPD. Most people do not spend time thinking about their breathing, but other people's daily lives are centered around it. COPD is a serious illness, but there are some steps to avoid getting worse. This worrying data is a strong argument in the need to do more for people with COPD to keep their condition under control.

The purpose of the study is to review the literature on the usefulness of respiratory physiotherapy.

Keywords: COPD, Physiotherapy.

12. **Недев Н.** Рехабилитационни грижи при пациенти, подложени на оперативна интервенция за намаляване обема на белите дробове.

РЕЗЮМЕ

Емфиземът е фенотип на хронична обструктивна белодробна болест (ХОББ), която се дефинира като аномално и постоянно разширяване на дихателните пространства, отдалечени от терминалните бронхиоли и разрушаване на алвеоларните стени. Емфиземът се проявява клинично със задух чрез ограничаване на въздушния поток, хиперинфлация и загуба на газообменни повърхности в белите дробове (известен също като увеличено физиологично мъртво пространство). Оперативната интервенция за намаляване на обема на белите дробове (ОИНОБД, наричана още редукираща пневмопластика или двустранна пневмектомия) е хирургична техника, която може да бъде от полза за някои пациенти с напреднал емфизем, които имат лош контрол върху заболяването си въпреки максималната медикаментозна терапия.

Белодробната рехабилитация (БР) е неразделна част при подготовката и възстановяването от хирургичната интервенция. БР има значително място и роля в подпомагане на възстановяването и качеството на живот на пациенти, подложени на ОИНОБД.

Целта на изследването е да представи ролята на белодробната рехабилитация в ОИНОБД, да се представят компонентите и да се опишат очакваните ползи.

Ключови думи: ХОББ, Емфизем, Качество на живот, Рехабилитация

ABSTRACT

Emphysema is a phenotype of chronic obstructive pulmonary disease (COPD), defined as an abnormal and permanent expansion of the respiratory space distant from the terminal bronchioles and destruction of the alveolar walls. Emphysema manifests clinically with shortness of breath by restricting airflow, hyperinflation, and loss of gas exchange surfaces in the lungs (also known as increased physiologic dead space). Surgical intervention (SI) to reduce lung volume (LVRS, also called reductive pneumoplasty or bilateral pneumoectomy) is a surgical technique that may be helpful for some patients with advanced emphysema who have poor control of their disease despite maximum medication.

Pulmonary rehabilitation (BR) is an integral part of the preparation and recovery from SI. BR has a significant place and role in supporting the recovery and quality of life of patients undergoing LVRS.

The purpose of the study is to present the role of pulmonary rehabilitation in LVRS, present the components and describe the expected benefits.

Keywords: COPD, Emphysema, Quality of life, Rehabilitation

II. Извън участващите в доказателствения материал за покриване на минималните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“

А) Публикации, свързани с дисертационния труд за ОНС „доктор“ – 4 броя;

1. **Недев Н. С., П. Манчева, Н. Негрев, С. Филкова,** Необходимост от провеждане на продължителна рехабилитация при пациенти, преживели мозъчен инсулт, Варненски медицински форум, т.3, 2014, 49-52.

РЕЗЮМЕ

Мозъчният инсулт е едно от най-често срещаните социално-значими заболявания, водещи до тежка инвалидизация и смърт. Изключителното му медико-социално значение се определя не само от голямата му честота и висока смъртност (60-75% от починалите и 85-90% от преживелите мозъчен инсулт), но и от последващата тежка инвалидизация, изискваща специални социални грижи. Съвременните методи за рехабилитация са насочени предимно към възстановяване на пациентите в болнична среда, като не се отделя внимание на този процес след изписването им от лечебното заведение. Възможността за продължаване на рехабилитацията в други заведения, предлагащи

долекуване не спомага за преодоляване на наличния дефицит. Рехабилитационните програми в световен мащаб осигуряват продължително долекуване в размер до 6-я месец от началото на инцидента. У нас понастоящем не съществуват финансирани програми, които да реализират цялостната рехабилитация при пациентите, преживели мозъчен инсулт, а утвърдените методики за оценка на наличния рехабилитационен потенциал не се използват целенасочено.

Целта на настоящия доклад е да се представи необходимостта от провеждането на продължителна рехабилитация при пациентите, преживели мозъчен инсулт. Данните от направеното проучване представляват част от пилотно изследване, целящо изграждане на алгоритъм за персонализиране на изнесената в дома рехабилитация при пациенти преживели мозъчен инсулт.

Ключови думи: мозъчен инсулт, продължителна рехабилитация, инвалидизация.

ABSTRACT

Stroke is one of the most common social diseases leading to severe disability and death. Its exclusive medical and social significance is determined not only by its high incidence and high mortality (60-75% of deaths and 85-90% of stroke survivors) but also of the subsequent severe disability requiring special care. modern methods of rehabilitation are primarily focused on recovery of patients in a hospital environment, not paying attention to this process after discharge from hospital. The possibility of continuing rehabilitation in other places offering no further treatment helps to overcome existing deficits. Rehabilitation programs in the world provide continuous posttreatment up to six months from the beginning of the incident. in our country there are currently no funded programs to implement comprehensive rehabilitation in patients who have experienced stroke. Established methodologies for the evaluation of the existing rehabilitation potential are not used efficiently enough.

The purpose of this report is to present the need for extensive rehabilitation for patients who have experienced stroke. Data from this survey are part of a pilot study aimed at building an algorithm for customization of the exported home rehabilitation patients who experienced stroke.

Keywords: stroke, prolonged rehabilitation, disability

2. Филкова С., В. Михалева, Хр. Христов, Н. Недев, Позиционната терапия в рехабилитационната програма като част от комплексното лечение на болни с мозъчен инсулт, Варненски медицински форум, т.3, 2014, 42-45.

РЕЗЮМЕ

Въведение: Добре организирани и проведени грижи и дейности още от отделенията за интензивно лечение на остри мозъчни инсулти, водят не само до редуциране на смъртността и инвалидността. Те са основа за следващите етапи от възстановителния процес. Позиционната терапия е метод за профилактика на постинсултни усложнения. При повече от 30% от централните парези, 30-40 дни след мозъчен инсулт се развива спастичност на мускулатурата. При липса на адекватни мерки, това може да доведе до развитие на контрактури. Постигането на относителна независимост на тези болни е една от основните задачи на съвременната рехабилитация.

Цели: Настоящото съобщение има за цел да се разгледат основните принципи за приложение на позиционната терапия, използвани в практиката и да се подчертае мястото на позиционната терапия в рехабилитационната програма, като част от комплексното лечение на болни с мозъчен инсулт. Проучени и анализирани са източници, от български и чуждестранни публикации, относно възможностите на позиционната терапия за превенция на контрактурите след мозъчен инсулт.

Изводи и препоръки: Позиционната терапия е лесен за приложение метод от рехабилитационната програма, скъсява срока на възстановяване и намалява процента на инвалидност. Приложим във всички етапи от лечебно-възстановителния процес от интензивно отделение, през отделение за рехабилитация до домашни условия.

Ключови думи: мозъчен инсулт, рехабилитация, профилактика на усложненията, спастичност, контрактури.

ABSTRACT

Introduction: Well-organised and conducted care and activities in the intensive care units for acute strokes lead not only to the reduction of mortality and disability, but also provide the basis for the subsequent stages of the recovery process. Positioning therapy is a method for the prevention of post-stroke complications. In more than 30% of the central pareses, muscle spasticity develops 30-40 days after stroke. The latter may cause the development of contractures if adequate measures are not taken. The achievement of relative independence for these patients is one of the main tasks of modern rehabilitation.

Objectives: This report aims to overview the principles for the application of positioning therapy and to highlight the place of positioning therapy in the rehabilitation program that is a part of the integrated treatment of patients with stroke. It references Bulgarian and foreign publications as sources that examine the potentialities of positioning therapy for preventing contractures after stroke.

Conclusions and Recommendations: Positioning therapy is an easy to apply method from the rehabilitation program. It shortens recovery time and reduces the percentage of disability. Moreover, positioning therapy is applicable in all stages of the recovery and healing processes - from the intensive care unit to rehabilitation at home.

Keywords: stroke, rehabilitation, prevention of complications, spasticity, contractures

3. **Недев Н.,** Г. Ненова, П. Манчева, Здравни грижи за пациентите с мозъчен инсулт – предизвикателство за рехабилитацията в домашни условия, Варненски медицински форум, т.5, 2016, приложение 3, 158-161.

РЕЗЮМЕ

Процесът на рехабилитиране при пациентите, преживели мозъчен инсулт е сложен и продължителен и е нужно да започва непосредствено след началото на инцидента. Необходимо е процедурите да се провеждат системно и продължително във времето, за да се постигнат търсените резултати. Нещо повече! Рехабилитацията на инсултно болните пациенти изисква съставяне на специфична и строго индивидуална програма за всеки един от тях и коопериране на екипните усилия на всички медицински и немедицински специалисти. От друга страна, ранното започване на рехабилитацията и нейната непрекъснатост и системност в клинични, амбулаторни и домашни условия е от особено важно значение за намаляване на инвалидността, която неизбежно съпътства пациентите, при които не е проведена рехабилитация с необходимата продължителност. Условиата, предлагани от НЗОК, обаче, са насочени предимно към възстановяване на пациентите в болнична среда.

Необходимостта от покриване на съществуващия дефицит от рехабилитационни здравни грижи разкрива неоползотворените възможности за създаване на център за рехабилитационни грижи, предоставяни в дома на болния. Разкриването на ограниченията, които поставя здравната система пред пациентите, преживели мозъчен инсулт и създаването на механизми, които да ги преодолеят, гарантира успешна здравна и социална политики. Очакваните ползи от развитието и разширяването на такъв тип персонални здравни грижи, насочени към възстановяване на двигателната активност на тази уязвима група от населението се свързват с подобряване на качеството на живот и ранно социално включване.

Ключови думи: рехабилитация, здравни грижи, мозъчен инсулт

ABSTRACT

The process of rehabilitation in patients who have experienced stroke is complex and lengthy and needs to begin immediately after the incident. The procedures are to be carried out systematically and continuously over time to achieve the desired results. Moreover, the rehabilitation of stroke patients typically requires compiling specific and highly individualized program for each of teamwork and cooperation efforts of all medical and non-medical professionals. On the other hand, early initiation of rehabilitation and its duration and consistency of clinical, ambulatory and home conditions is particularly important to reduce disability that inevitably accompanies patients whose rehabilitation is not conducted with the required duration. The

conditions offered by the NHIF, however are primarily focused on the recovery of patients in a hospital environment. The need to cover the existing deficit of rehabilitative care reveals untapped opportunities to create a center for rehabilitation care provided at home. The disclosure of the limitations that puts the health system for patients who have experienced stroke and the creation of mechanisms to overcome them ensures good health and social policies.

The expected benefits of development and expansion of this type of personalized health care aimed at recovery of locomotor activity of this vulnerable population group are associated with improved quality of life and early social inclusion.

Keywords: rehabilitation, health care, stroke

4. **Недев Н.**, Персоналният подход в рехабилитационните грижи – необходимо условие за повишаване на качеството на живот при пациенти с мозъчен инсулт, Варненски медицински форум, т. 5, 2016, приложение 3, 202-205.

РЕЗЮМЕ

Рехабилитационната грижа след инсулт може да продължи месеци и години. Този период от лечението много често надхвърля всички установени рамки, касаещи организираното предоставяне на рехабилитацията. От особено значение за продължителността на рехабилитационните грижи са двигателният дефицит и наличните психични нарушения при немалка част от тази уязвима група. Все още липсва единомислие по въпроса как най-добре да помогнем на преживелите инсулт пациенти, като се използват всички налични ресурси. Търсенето на отговор на този въпрос продължава да провокира специалистите в търсене на „златния“ модел за навременно обезпечаване на потребностите на тази група от населението.

Един по-различен подход в този процес представлява консултирането на пациента и неговото семейство и изготвянето на рехабилитационния план съвместно с тях. Подобен персонален подход предполага по-ангажираното участие на пациента при изпълнението на рехабилитационната програма. В този смисъл повишаването на качеството на живот при тази уязвима група от обществото е от особена важност в контекста на тяхното ранно социално включване и реинтеграция.

Ключови думи: рехабилитация, качество на живот, мозъчен инсулт

ABSTRACT

Rehabilitative care after stroke could last months and years. This period of treatment often exceeds all established frameworks concerning organized provision of rehabilitation. Of particular importance for the duration of rehabilitation management motor deficits and psychiatric disorders available in a considerable part of this vulnerable group. Still no consensus on how best to help survivors of stroke patients, using all available resources. The search for an answer continues to provoke professionals in search of the “golden” model for the timely provision of the needs of this population.

A different approach to this process is counseling the patient and their family and the preparation of the rehabilitation plan with them. Such personal approach implies more engaged participation of the patient in the implementation of the rehabilitation program. In this sense, improving the quality of life in this vulnerable group in society is of particular importance in the context of their early social inclusion and reintegration.

Keywords: rehabilitation, quality of life, stroke

Николай Светославов Недев